

٩٨/١٠/٤

﴿چهارشنبه﴾

جلسه ۵۱

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

موضوع: تشخیص اوقات/مواقيت الصلاة

در باره دائرة هندیه خیلی بحث شده و صاحب جواهر نیز چند جور دائرة هندیه را ذکر کرده که یکی از آنها را می خوانیم، ایشان فرموده: «وَكَيْفِيَةُ الْأُولَى أَن تساوِي مَوْضِعًا مِنَ الْأَرْضِ مَثُلًا بِحِيثِ يَكُونُ خَالِيَا مِنَ الْأَرْتَاعِ وَالْأَنْخَافِ»، وتدیر علیه دائرة بائی بعد شئت ، وتنصب على مرکزها مقیاسا مخروطا محدد الرأس ، يكون طوله قدر ربع الدائرة تقریبا نصبا مستقیما بحیث یحدث عن جوانبه زوايا قوائم ، ویعرف ذلك بأن یقدر ما بين رأس المقیاس ومحیط الدائرة من ثلاثة مواضع ، فان تساوت الأبعاد فهو عمود ، ثم تنتظر وصول رأس الظل إلى محیط الدائرة بپید الدخول فيها فتعلم عليه علامه ، ثم تنتظر خروجه بعد الزوال عن محیط الدائرة فتعلم عليه عند إرادته الخروج من المحیط علامه ، ثم تصل ما بين العلامتين بخط مستقیم ، وتنصف ذلك الخط ، ثم تصل ما بين مرکز الدائرة ومنتصف ذلك الخط بخط ، فهو خط نصف النهار ، ضرورة اتحاد زمان سیر الشمس عند الدخول والخروج ، فإذا أردت معرفة الزوال في غير يوم العمل تنظر إلى ظل المقیاس. فمتى وصل إلى هذا الخط كانت الشمس في

در دو سه روز گذشته مطالبی در مورد طول و عرض جغرافیایی بلاد و تقسیم بندی مناطق مختلف زمین و حرکات ماه و زمین و خورشید به اندازه لازم به عرضستان رسید و مدارکی نیز معرفی شد و این مانند یک کلید و راهنمای بود بقیه مطالب را خودتان مراجعه و مطالعه بفرمائید و فقیه باید این مطالب را حتما بداند چون در جاهای مختلفی از فقه من جمله بحث قبله کارائی دارد.

بر می گردیم به همان بحث قبلی، صاحب عروه فرمودند: «مسئله ۱: یعرف الزوال بحدوث ظل الشاخص المنصوب معتدلا في أرض مسطحة بعد انعدامه، كما في البلدان التي تمر الشمس على سمت الرأس كمكة في بعض الأوقات، أو زيادته بعد انتهاء نقصانه كما في غالب البلدان ومكة في غالب الأوقات، ويعرف أيضا بميل الشمس إلى الحاجب الأيمن لمن واجه نقطة الجنوب، لكن هذا التحديد تقریبی كما لا يخفی. ويعرف أيضا بالدائرة الهندیة، وهي أضبط و أمتنا». ^۱

^۱ العروة الوثقی، سید محمد کاظم پزدی، ج ۲، ص ۲۵۱.

خبر دوم: ﴿وعنه، عن أبيه، عن حماد، عن حریز، عن زراة قال: قلت لأبي جعفر عليه السلام: أیزکي الرجل ماله إذا مضى ثلث السنة؟ قال: لا، أتصلي الأولى قبل الزوال؟! ورواه الشيخ بإسناده عن حماد والذي قبله بإسناده عن محمد بن يعقوب مثله.﴾^۴

چندین خبر در این باب نقل شده که مراجعه و مطالعه بفرمائید.

بقیه بحث هماند برای روز شنبه إن شاء الله تعالى ... .

والحمد لله رب العالمين و صلى الله
على محمد و آله الطاهرين

وسط السماء لم تزل ، فإذا ابتدأ رأس الظل يخرج عنه فقد زالت.»^۲.

باید توجه داشته باشیم که امروزه با آمدن ساعت و ابزار و لوازمات جدید محاسبات اوقات شرعی بسیار آسان تر شده و حتی تقویم ها نیز دقیقا تنظیم و نوشته می شوند.

صاحب عروه در ادامه کلامش وارد این بحث شده که کسی که می خواهد نماز بخواند باید علم به دخول وقت داشته باشد در غیر این صورت نمازش باطل است زیرا نماز یک امثال است و امثال یعنی مطابقت مائی به با مأمور به و تا وقتی که ظهر نشده اصلا امری نیامده لذا عمل شما امثال نیست بلکه باید صبر کرد تا وقت داخل شود.

صاحب وسائل اخبار مربوط به این بحث را در باب ۱۳ از ابواب مواقيت الصلاة بیان کرده و عنوان باب این است: "بطلان الصلاة قبل تيقن دخول الوقت و إن ظن دخوله، و وجوب الإعادة في الوقت والقضاء مع خروجه إلا ما استثنى".

خبر اول: ﴿محمد بن يعقوب، عن علي بن إبراهيم، عن أبيه، عن حماد، عن حریز، عن عمر بن یزید، عن أبي عبد الله صلی الله علیه وآلہ (في حدیث) قال: إنه ليس لأحد أن يصلی صلاة إلا لوقتها، وكذلك الزکاة (إلى أن قال): وكل فريضة إنما تؤدى إذا حللت.﴾^۳.

خبر سندا صحيحا است.

^۱ وسائل الشيعة، شیخ حر عاملی، ج ۳، ص ۱۲۲، ابواب مواقيت الصلاة، باب ۱۳، حدیث ۲، ط الاسلامیة.

^۲ جواهر الكلام، شیخ محمد حسن بنجفی جواهری، ج ۷، ص ۱۰۲، ط ۴۳ جلدی.

^۳ وسائل الشيعة، شیخ حر عاملی، ج ۳، ص ۱۲۲، ابواب مواقيت الصلاة، باب ۱۳، حدیث ۱، ط الاسلامیة.